Katja Šaponjić: »Najpomembneje je ohraniti odprtega duha, se česa naučiti.«

PREVAJALKA KATJA ŠAPONJIĆ ŽIVI IN DELA V BELGIJI

»Čupava kata, potica ali sarme v Bruslju nikoli nimajo istega okusa kot doma«

Katja Šaponjić je mladost preživela v Zgornji Savinjski dolini, večino v Nazarjah. Na otroštvo v blokovskem naselju, polnim otroškega smeha, lumparij in srčnih sosedov, ima, kot pravi, zelo lepe spomine. V nazarski knjižnici je vzljubila knjige, kar jo je zaznamovalo za vedno. V svetu knjig se je vedno počutila dobro, zato ne preseneča njena izbira poklica. Danes živi in dela v belgijski prestolnici, prevaja iz francoščine v slovenščino, še posebej pri srcu so ji stripi in risoromani.

- Kakšna sta bila vaša mladost in otroštvo v Zgornji Savinjski dolini? Kakšne spomine imate na te kraje in tiste čase?

Spomini so lepi in vezani predvsem na Nazarje, Mozirje in Dol pri Gornjem Gradu. V času, ko sem obiskovala osnovno šolo, je naša družina živela v blokovskem stanovanju. Morda imam tudi zaradi tega na tisti čas tako lepe spomine: med bloki je bilo vedno veliko otrok, torej veliko igre, veliko lumparij (bolj manjših kot večjih), veliko druženja. Pa ljudje so se poznali med sabo in se obiskovali. Vedel si, kje kdo živi, če je zmanjkalo sladkorja, moke ali kakšno jajce, ni bil noben problem pozvoniti na vratih kakega soseda.

Spomnim se vrtca in vzgojiteljice Ivane, ki je vodila pevski zbor, pa pred tem Marinke Napotnik, izjemno tople in prijazne gospe, ki je vedno pazila nekaj otrok; spomnim se osnovne šole v Nazarjah in vseh nastopov na proslavah v kulturnem domu, pa glasbene šole, kjer sem se naučila igrati na kitaro.

In da ne pozabim na nazarsko knjižnico – majhen, a zame (in gotovo za marsikoga drugega) usoden prostor, kjer sem pri sedmih letih dobila svojo prvo knjižnično izkaznico iz papirja, v katero je gospa Vladka redoljubno vpisovala število izposojenih knjig in datume. Moja prva izposoja je štela sedem slikanic, od katerih se spomnim tiste rdeče o Pedenjpedu. Vse sem jih prebrala še isto popoldne, če me spomin ne vara.

- Kako in zakaj ste se odločili za poklic, ki ga opravljate danes?

Po poklicu sem prevajalka, diplomirala pa sem kot profesorica slovenščine in francoščine. Saj me je mikalo tudi poučevanje, a sem se prej znašla v svetu knjig. Moja prva zaposlitev je bila v knjigarni Vale-Novak v Ljubljani, še v tisti stari, na Wolfovi 8. Rada sem imela jezike in še kar dobro so mi šli, tako da se je prevajanje ponujalo nekako kar samo od sebe. Imela sem izjemno srečo, da sem v prvi prevod dobila pisateljico, ki je še vedno na seznamu mojih najljubših avtorjev in avtoric – Agoto Kristof. Potem so sledili drugi prevodi, literarni in za evropske institucije, in pot je bila začrtana.

- Kaj je privedlo do vaše selitve v tujino?

Zelo banalen razlog: služba. Evropska komisija v Luxembourgu je iskala prevajalce. Prijavila sem se in bila izbrana. Mikali so me tujina, drugi jeziki, drugi ljudje. Bila je priložnost, da si prevetrim duha. In tako sem spakirala – takrat še v kovček brez koleščkov in v velik pohodniški nahrbtnik.

- Ste prejemnica Nodierjeve nagrade za prevode francoskih stripov. Kaj vam ta nagrada pomeni?

Vsekakor jo jemljem kot priznanje. In to priznanje, ki mi je še posebej ljubo, ker nagrajuje prevajalsko delo, ki mi je še posebej pri srcu – prevajanje stripov in risoromanov. Francoski inštitut v Sloveniji se je lansko leto odločil to nagrado posvetiti ravno stripu in risoromanu, kar je izjemnega pomena, saj ta žanr postavlja ob bok leposlovju in drugi iz francoščine prevedeni literaturi. In ravno to je tisto, za kar si pri založbi VigeVageKnjige med drugim prizadevamo: bralce in bralke, predvsem ljubitelje leposlovja prepričati (saj bralci stripov in risoromanov so že tako »prepričani«), da gre za enakovreden žanr. Ravno zato smo si tudi izmislili besedo risoroman, ki ima svojo podstat v angleškem izrazu graphic novel: da bi opozorili na to, da gre za literarno zvrst, ki ni v ničemer manjvredna od beletri-

»Naj opozorim samo na nekaj: ko so bile odprte samo trgovine z osnovnimi potrebščinami, so bile med njimi tudi knjigarne! Torej ne samo zemeljska, temveč tudi duhovna hrana.«

Pri založbi VigeVageKnjige si med drugim prizadevajo bralce in bralke, predvsem ljubitelje leposlovja prepričati, da gre pri risoromanu za enakovreden žanr.

stike – kjer kraljuje ravno roman –, ki ima svoje izrazne zakonitosti in ki se jo je, tako kot leposlovje, treba naučiti brati. Izraz strip uporabljamo bolj za, kako naj rečem, enoznačne zgodbe, medtem ko risoroman označuje bolj dela, kjer podoba in beseda ustvarita še neko dodatno dimenzijo, kjer je, skratka, ena plus ena tri.

»Francoski inštitut v Sloveniji se je lani odločil to nagrado posvetiti ravno stripu in risoromanu, kar je izjemnega pomena, saj ta žanr postavlja ob bok leposlovju in drugi iz francoščine prevedeni literaturi.«

Katja Šaponjić (druga z desne) je prejemnica Nodierjeve nagrade za prevode francoskih stripov.

- Nam lahko poveste kaj o vaši vlogi pri založbi VigeVageKnjige, o načinu dela, izboru avtorjev in zakaj odločitev za risoromane?

VigeVageKnjige bodo letos praznovale osem let. Ustanovili smo jo v času gospodarske krize, ko je nekako vse imelo pridih brezizhodnosti. Rekli smo si: dajmo poskusit kaj naredit. Družila nas je ljubezen do knjig na splošno, zbudilo pa se je tudi veliko zanimanje za stripovsko umetnost (s katero sem se zares srečala v Bruslju). Vprašali smo se, kaj lahko ponudimo bralcem in bralkam v slovenskem prostoru? In odločitev je padla: stripe in risoromane – sprva samo prevodne, zdaj pa ponujamo tudi že tri originalna slovenska dela.

Moja vloga je že od samega začetka prevajalska in lektorska. Ker pa smo zelo majhna ekipa, se marsikdaj zgodi, da vsakdo dela vsega po malem. Vse, kar je treba storiti za to, da na koncu ponudimo dobro branje in kakovosten izdelek.

O vseh stvareh se pogovorimo, jih predebatiramo; najbolj fino je, ko se lahko dobimo v živo, takrat smo najbolj plodoviti. Pa zmeraj se kaj dobrega póje. (nasmeh)

Od samega začetka smo si želeli imeti svoj fizični prostor, kjer bi lahko bili v stiku z bralkami in bralci, no, in zdaj ga imamo: najdete nas na Runkovi 2 v Šiški v Ljubljani. Drugače pa smo seveda na spletu – vigevageknjige.org.

- Se vam je katero od del med prevajanjem še posebej vtisnilo v spomin?

Čisto nazadnje Blast – prvi del tetrologije – Manuja Larceneta, pred njim pa delo istega avtorja: Brodeckovo poročilo. Obe deli sta odličen primer risoromana.

»V Franciji, pa tudi v Belgiji je stripovski trg izjemno velik. Vsako leto izide nešteto naslovov. Ta žanr berejo vse generacije, od mladih do starih.«

Drugače pa je vedno zelo luštno prevajati Ariola, otroško stripovsko serijo, ki se je že pošteno zakoreninila.

Njeni spomini na mladost so lepi in vezani predvsem na Nazarje, Mozirje in Dol pri Gornjem Gradu.

Vsak prevod, pa tudi vsaka lektura je svojevrsten izziv. In najpomembneje je ohraniti odprtega duha, se česa naučiti. Seveda pa so najslajši tisti trenutki, ko podoba in besedilo postaneta eno in tista nova dimenzija, o kateri sem govorila prej, postane tako rekoč fizični prostor.

»Vprašali smo se, kaj lahko ponudimo bralcem in bralkam v slovenskem prostoru? In odločitev je padla: stripe in risoromane – sprva samo prevodne, zdaj pa ponujamo tudi že tri originalna slovenska dela.«

- Kaj je po vašem mnenju razlog, da je strip v Franciji tako bran (na področju stripa je eden največjih svetovnih trgov) in zakaj v Sloveniji ne dosega takšne priljubljenosti?

V Franciji, pa tudi v Belgiji je stripovski trg izjemno velik. Vsako leto izide nešteto naslovov. Ta žanr berejo vse generacije, od mladih do starih. Otroci torej že zrastejo z njim. Tradicija žanra je tam že zelo dolga, tako da je upati, da bo morda tudi pri nas enkrat tako. Seveda pa se to ne bo zgodilo samo od sebe.

Strip je v Sloveniji še vedno podcenjena zvrst; za mnoge je to straniščno branje ali pa bližnjica, poenostavitev. Količina teksta se enači z ravnjo kakovosti. Torej: manj ko je teksta, manjša je vrednost. Ampak, kot rečeno, stripovska umetnost je svojstvena zvrst, ki ima svoj jezik, ki se ga ne da preprosto enačiti z leposlovjem.

- Že nekaj časa živite v Bruslju. Kako tam izgleda življenje med pandemijo?

Tudi tu seveda veljajo raznorazni ukrepi, ki jih ljudje poskušajo bolj ali manj upoštevati. To, kar mi je v primerjavi s Slovenijo najbolj padlo v oči, je nek vsesplošni občutek solidarnosti. Mislim, da je k temu veliko pripomoglo komuniciranje vlade, ki ni uporabljala »vojaškega diskurza«. Naj opozorim samo na nekaj: ko so bile odprte samo trgovine z osnovnimi potrebščinami, so bile med njimi tudi knjigarne! Torej ne samo zemeljska, temveč tudi duhovna hrana.

»Moja vloga je že od samega začetka prevajalska in lektorska. Ker pa smo zelo majhna ekipa, se marsikdaj zgodi, da vsakdo dela vsega po malem. Vse, kar je treba storiti za to, da na koncu ponudimo dobro branje in kakovosten izdelek.«

- Se radi vračate domov? Kaj iz domačega kraja najbolj pogrešate?

Seveda, rada. Ampak dopusta je vedno premalo. Če kaj pogrešam, so to predvsem ljudje – družina in tesni prijatelji in prijateljice, pa seveda založba. In jasno: čupava kata, potica ali sarme nikoli nimajo istega okusa v Bruslju.

Pogovarjala se je
Nastasja Kotnik